

Datum

2023-06-14

Vår referens

Paulina Franzén

Utvecklingssamordnare

paulina.franzen@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

ASN-2023-9849**Sammanfattning**

Betänkandet *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (2022:70)* föreslår en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Strategin är brett utformad med ett stort antal åtgärder inom olika områden. Förslagen rör framför allt den nationella nivån med en rad uppdrag till nationella aktörer i syfte att öka kunskapen hos allmänheten, barn och vuxna, samt att utveckla och förbättra arbetssätt och metoder hos olika yrkesgrupper.

Kommunerna föreslås få ett lagstadgat ansvar att ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner för arbetet med våld mot barn. Andra förslag som rör socialtjänsten är införandet av bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453 SoL) gällande anpassad information till barn samt att särskilt beakta behovet av stöd till barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen är positiv till att en nationell strategi antas. Ett brett åtgärdsprogram är bra, men den föreslagna strategin skulle tjäna i effektivitet på att prioritera bland de föreslagna insatserna. Strategin innebär en ambitionshöjning för kommunerna. Det finns behov av ett större fokus i strategin på att stärka resurserna på lokal nivå för att kunna genomföra stöd och insatser till barn och deras föräldrar.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att godkänna yttrande enligt förvaltningens förslag avseende betänkandet *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)*.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev - Remiss från Socialdepartementet - En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

- Remiss från Socialdepartementet - En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)
- Betänkande av utredningen volym 1 - En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)
- Betänkande av utredningen volym 2 - En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss från Socialdepartementet En uppväxt fri från våld - en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn SOU 2022:70
- Förslag till yttrande gällande Socialdepartementets betänkande En uppväxt fri från - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-05-31

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-06-22

Beslutet skickas till

Svaret, ställt till kommunstyrelsen, skickas till registrera.stk@malmo.se senast kl. 12.00 den 22/6 2023.

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)*. Utredningen har haft i uppgift att lämna ett förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck under den närmaste tio-årsperioden. Uppdraget har omfattat att ta fram förslag till mål för det långsiktiga arbetet att förebygga och bekämpa våld mot barn. Utredaren ska identifiera brister samt föreslå åtgärder inom följande områden:

- samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, organisationer och andra berörda aktörer,
- förebyggande arbete mot våld mot barn samt upptäckt av våld mot barn,
- skydd, stöd och behandling för barn som upplevt våld (dvs. bevittnat våld och/eller utsatts för våld),
- brottmålsprocessen för barn som upplevt våld,
- kunskap, metodutveckling och uppföljbarhet.

Betänkandets förslag

Nedan redovisas kortfattat de mest relevanta förslagen samt i vissa fall slutsatser och överväganden som behöver beskrivas för att ge förslagen ett sammanhang. Särskilt fokus läggs på förslag som rör kommunens och socialnämndens uppdrag. Avslutningsvis redogörs för förvaltningens överväganden och bedömning. Redovisningen följer samma ordning som i betänkandet.

Med anledning av det stora antalet förslag i betänkandet anges inte ikraftträdande för varje redovisat förslag utom när det avviker från det som gäller generellt för merparten av förslagen, som föreslås träda i kraft 1 januari 2024.

Kapitel 14 En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

Förslag – En nationell strategi

Strategins övergripande målsättning är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld. Av barnkonventionen följer att Sverige ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda alla barn mot alla former av våld.¹

Förslag - Strategins utformning och genomförande

Den nationella strategin ska ha fem långsiktiga mål;

1. Våld mot barn ska förebyggas
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas

Grundläggande förutsättningar som behöver beaktas i arbetet mot strategins mål;

- Resurser och förmåga att göra det som krävs
- Samverkan och samordning
- Förutsättningar för långsiktighet och prioritering
- Hänsyn till lokala och regionala behov

Struktur för genomförande, samordning och uppföljning;

- Folkhälsomyndigheten ges en central roll i samordning, stöd, kunskapsutveckling och uppföljning.
- Ett antal nationella myndigheter ska bidra särskilt i det övergripande arbetet mot strategins mål.
- Länsstyrelserna ska stödja och främja det regionala arbetet och samarbetet.
- Kommunerna ska ta fram kommunövergripande kartläggningar, analyser och åtgärdsplaner. – Statliga medel förstärker förutsättningarna och ger fler möjlighet att bidra.
- Återkommande handlingsplaner från regeringen.

Uppdrag som föreslås till olika myndigheter och aktörer ska genomföras i samråd med andra utpekade berörda myndigheter och aktörer. Barn ska involveras i planering och genomförande av uppdrag.

Länsstyrelsernas ansvar enligt förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor utökas till att även omfatta alla former av våld mot barn.

Regeringen ska var tredje år upprätta en handlingsplan med åtgärder för att uppnå målen i den nationella strategin. Statskontoret ges i uppdrag att utvärdera strategin i sin helhet vart femte år.

Förslag - Folkhälsomyndigheten får ett samordnande uppdrag

¹ Artikel 19 FN:s konvention samt mål 16.2 Agenda 2030.

Den nationella strategin bör länkas samman med befintliga strukturer för folkhälsoarbetet.

Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att;

- samordna och ge stöd i det nationella arbetet med strategin, samt stödja utvecklingsarbete på lokal och regional nivå,
- verka för kunskaps- och metodutveckling samt kunskapsförmedling på nationell, regional och lokal nivå,
- följa upp utvecklingen inom strategins mål, sammanställa resultatet och identifiera behov av ytterligare insatser,
- vid behov bistå regeringen med underlag som stöd för dess styrning av arbetet samt var tredje år lämna förslag till regeringens handlingsplan

Förslag - En ny lag om kommunernas ansvar

En ny lag, lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn, ska införas. Syftet är att säkerställa att kommuner, utifrån ett kunskapsbaserat underlag, kontinuerligt tar ställning till behovet av åtgärder för att säkerställa att varje barn som är, eller riskerar att bli, utsatt för våld får sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Kommunerna ska kartlägga och analysera vad som inom kommunens verksamhetsområden behövs för att

- våld mot barn ska förebyggas,
- barns utsatthet för våld ska upptäckas,
- barnets rätt till skydd, stöd och behandling ska tillgodoses, och
- barns rättigheter ska tillgodoses i brottmålsprocessen (lägesbild).

Kommunerna ska, med lägesbilden som underlag, besluta om en åtgärdsplan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta.

Varje kommun ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer. Kommunerna ska minst var tredje år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

Kommunstyrelsen ska, om kommunfullmäktige inte beslutar annat, ansvara för ledningen av kommunens arbete enligt den nya lagen samt för att årligen rapportera till kommunfullmäktige om arbetet.

Bestämmelserna som redovisats ovan ska träda i kraft 1 januari 2024, förutom kravet på åtgärdsplan som föreslås träda i kraft 1 juli 2024.

Medel ska avsättas för kommuner och regioner att utveckla arbetet för att uppnå strategins mål. Statsbidraget bör omfatta 100 miljoner kronor per år i tre år.

Kapitel 15 Prioriterade insatsområden och åtgärder

15.1 Våld mot barn ska förebyggas

Förslag – Prioriterade insatsområden

Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 1:

1. Förstärkt fokus på främjande och förebyggande arbete.
2. Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna.
3. Stödet till föräldrar ska stärkas.
4. Insatserna till barn och vuxna som utövar eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas.
5. Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas.

Betänkandet föreslår flera uppdrag till olika myndigheter gällande informationsinsatser samt kartläggningar och uppföljningar som ska syfta till att stärka kunskapen om insatser mot våld. Bland annat ges Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra återkommande informationssatsningar till allmänheten om våld mot barn och om hur det kan förebyggas. Skolverket ges i uppdrag att utreda hur tillägg eller förtydligande bör göras i läroplanerna avseende att förmedla kunskap till barn om våld, rätten till skydd samt till stöd och hjälp vid våldsutsatthet.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) ges i uppdrag att undersöka behovet av kompletterande digitala föräldraskapsstöd till föräldrar som vill utveckla ett positivt föräldraskap fritt från våld, samt att kartlägga och föreslå målgruppsanpassade föräldraskapsprogram.

Socialstyrelsen ges i uppdrag att utreda hur hälso- och sjukvården kan förstärka vård eller uppföljning för föräldrar med problematik som innebär en förhöjd risk att utöva våld mot barn. Socialstyrelsen ska kartlägga anpassade metoder och kunskapsstöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård som kan förebygga och förhindra våld som utövas av barn.

Regeringen föreslås ta initiativ till en kommission mot kränkningar och mobbning där svensk och internationell expertis, myndigheter och frivilligorganisationer ges i uppdrag att analysera behovet av och föreslå åtgärder för att förebygga kränkningar och mobbning i skolmiljö. Skolverket får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för kartläggning av kränkningar och mobbing i förskolor och skolor, i syfte att samla kunskap för ett förebyggande arbete.

15.2 Barns våldsutsatthet ska upptäckas

Förslag – Prioriterade insatsområden

Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 2:

1. Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas.
2. Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras.
3. Informationshanteringen och omsorgen om barnet vid misstanke om våldsutsatthet ska förbättras.

Betänkandet föreslår ett flertal uppdrag som syftar till att öka kunskaperna hos barn. Brottsoffermyndigheten ska säkerställa tillgången till informationsmaterial för barn, om olika former av våld, dess skadeverkningar samt om vilken hjälp som finns att få.

Skolverket föreslås få i uppdrag att utreda och föreslå hur en satsning för att höja barns kunskaper om våld kan genomföras i förskolan och samtliga skolformer, samt att se över och åtgärda behovet av förtydliganden i relevanta styrdokument inom ramen för elevhälsoarbetet.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) ges i uppdrag att kartlägga behov och utbud av screening för våld inom barnhälsovården och elevhälsan. Socialstyrelsen ska undersöka behovet av att förtydliga och/eller utöka befintliga rekommendationer kring att systematiskt fråga om våld inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.

Barnombudsmannen ges i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) undersöka och föreslå hur barns delaktighet kan öka i samband med att våldet upptäcks och i den efterföljande hanteringen.

15.3 Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till

Förslag – Prioriterade insatsområden

Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 3:

1. Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras.
2. Barns delaktighet i utformning, genomförande och uppföljning av insatser ska stärkas.
3. Förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov ska förbättras.
4. Samverkan och samordning av insatser ska stärkas.
5. Stödet i barns vardag ska stärkas.

Länsstyrelserna ges i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds enskilda för att förebygga våld mot barn samt för att ge skydd, stöd och behandling till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld.

Socialtjänstlagen samt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kompletteras med reglering om att information till barnet ska anpassas till barnets ålder och andra individuella förutsättningar. Den som ger informationen ska även så långt som möjligt försäkra sig om att barnet har förstått innehållet i och betydelsen av den lämnade informationen. Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 2024.

Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga behovet av, samt vid behov ta fram, standardiserat informationsmaterial som riktar sig till barn i socialtjänstens ärenden som rör utsatthet eller risk för utsatthet för våld.

En utredning tillsätts avseende hur regleringen kan stärkas gällande socialtjänstens uppföljning av insatser till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld, samt för att följa upp och utvärdera socialtjänstens insatser utifrån barnets egna upplevelser.

Socialstyrelsen ges i uppdrag att undersöka tillgången till och behovet av strukturerade arbetssätt och metoder för socialtjänstens bedömningar av risker och skyddsbehov vid misstanke eller kännedom om våld mot barn.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ges i uppdrag att var tredje år under strategiperioden särskilt följa upp kvaliteten i socialtjänstens handläggning rörande barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld.

Betänkandet föreslår en utredning om, och i så fall hur, regleringen bör stärkas i fråga om samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården avseende barn som behöver stöd- och/eller behandling med anledning av erfarenheter av våld.

MFoF ges i uppdrag att kartlägga tillgången och eventuella utvecklingsbehov gällande stöd- och informationsmaterial riktat till föräldrar och andra närstående om hur dessa personer kan ge stöd i vardagen till barn som utsatts för våld.

Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att utarbeta och sprida stöd- och informationsmaterial om hur vuxna som är viktiga för barnet kan ge stöd till det barn som utsatts, avsett för bland annat familjehemsföräldrar och personal i samhällsvården.

15.4 Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses

Förslag – Prioriterade insatsområden

Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 4:

1. Barn ska få individanpassad information och ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade.
2. Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens.
3. Brottmålsprocessen ska vara så kort som möjligt utan att inskränka rättssäkerheten.
4. Barn ska erbjudas stöd under och efter brottmålsprocessen.
5. Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnahusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.

Betänkandet lämnar ett antal förslag om ändringar i de bestämmelser som reglerar brottmålsprocessen för barn. Bland annat föreslås att införa ett krav i förundersökningskungörelsen (1947:948) att målsägande som är under 18 år ska få individanpassad information under förundersökningens gång och vid dess avslut.

Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket ges i uppdrag genomföra utbildningsinsatser riktat till rättsväsendets aktörer. Det föreslås bli ett krav att förhör med någon som är under 18 år ska hållas av en person med särskild kompetens för uppgiften.

Utredningen föreslår att det i författning ska tydliggöras att alla barn har samma rättigheter i brottmålsprocessen, vad som krävs av aktörerna, samt vilka krav som ställs på samverkan. Socialtjänstlagen kompletteras med förtydligande att socialnämnden särskilt ska beakta att barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld, kan ha särskilt behov av stöd i samband med sådan medverkan. Kompletteringen införs i 5 kap. 11 § tredje stycket, vilken handlar om socialnämndens ansvar att ge stöd och hjälp till barn som utsatts för brott.

Ansvar för samverkan kring barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld tydliggörs i polislagen (1984:387), förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten, socialtjänstlagen (2001:453) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att gemensamt lämna förslag till regeringen på hur styrningen av samverkan bör utvecklas ytterligare.

Anpassade lokaler för samverkan kring, och förhör med, barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld (barnahus²) ska säkerställas genom statlig finansiering. Regeringen låter utreda hur detta lämpligen bör administreras.

15.5 Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas

Förslag – Prioriterade insatsområden

Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 5:

1. Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen.
2. Uppföljningen av våld som drabbar barn ska förbättras.
3. Tillgången till kunskap ska öka.
4. Stärkt implementering av tillgänglig kunskap

Folkhälsomyndigheten får ansvar för att initiera, genomföra och samordna ett utvecklingsarbete för att barns synpunkter och erfarenheter ska tillvaratas. Myndigheten ska samordna genomförandet av nationella undersökningar som riktar sig till barn med frågor om våld och våldsutsatthet. Folkhälsomyndigheten får vidare i uppdrag att ansvara för genomförande av en nationell undersökning av hur stor andel av barnen i Sverige som utsätts för våld, en s.k. prevalensundersökning.

Regeringen föreslås se över möjligheterna att våld mot barn blir ett eget ämnesområde inom den officiella statistiken. Regeringen föreslås göra nödvändiga kompletteringar i bilagan till förordningen (2001:100) om den officiella statistiken för att säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder inkluderas.

Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med andra statistikansvariga myndigheter, kartlägga förutsättningar och föreslå åtgärder för att skapa ett system med enhetlig terminologi för registrering och benämning av behov och insatser inom området våld mot barn.

Betänkandet föreslår att området forskning om barn och våld ska förstärkas. Anslaget till Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) bör ökas med 50 miljoner kronor per år för detta syfte.

Medel bör avsättas i syfte att stimulera praktisk forskning och metodutveckling inom främjande och förebyggande arbete mot våld mot barn, samt implementeringen av dessa metoder. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år.

Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum³) ges i uppdrag att undersöka behovet av, samt förutsättningarna för en sökbar databas över beprövade metoder och program i syfte att motverka våld samt tillgodose barns rätt till skydd och stöd, ett så kallat clearinghouse.

Barnafrid ges i uppdrag att undersöka behovet av, och förutsättningarna för, att tillhandahålla en stödfunktion till berörda professioner och verksamheter kring frågor som rör barn som utövar

² [Barn som utsätts, har utsatts för eller bevittnat våld - Malmö stad \(malmo.se\)](#)

³ [Barnafrid - Linköpings universitet \(liu.se\)](#)

våld med särskilt fokus på sexuellt problematiskt beteende.

Arbetsmarknads- och socialnämndens insatser för barn som riskerar att utsättas eller utsätts för våld

Arbetsmarknads- och socialnämnden har ett särskilt ansvar för att erbjuda stöd och insatser till barn som riskerar att utsättas för eller utsätts för våld. Insatser avseende våld från närstående bedrivs bland annat på Barnhus Malmö, i de skyddade boendena och på stöd- och behandlingsverksamheterna inom Kriscentrum Malmö. Plattform Malmö ger stöd till barn och familjer i samband med våld i offentliga rummet och förvaltningen erbjuder även stöd och insatser inom öppenvården.

Flera stödinsatser finns också för föräldrar för att förebygga våld mot barn inom ramen för familjecentralerna. Förvaltningen samverkar med bland annat de tre skolförvaltningarna, polis, rättsväsende och hälso- och sjukvård kring samordnade insatser för barnen. Mycket av detta arbete fungerar väl, men det finns fortfarande utvecklingsbehov om våld mot barn ska kunna upphöra.

Malmö stads plan för arbetet mot olika typer av våld *Fri från våld- en gemensam angelägenhet 2022–2026*⁴ har antagits av kommunfullmäktige.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens överväganden

Förvaltningen är positiv till förslaget om att anta en nationell strategi. Betänkandet är ambitiöst och gör ett tydligt ställningstagande. Att prioritera barns rätt till en uppväxt utan våld är en viktig signal från samhället. Barnrättsperspektivet genomsyrar betänkandet, bland annat genom att lyfta fram barns delaktighet och involvering i arbetet.

Betänkandet har ett tydligt helhetsperspektiv. En rad olika myndigheter och aktörer behöver arbeta tillsammans med ett spektrum av insatser på flera nivåer. Att de 5 målen följer samma struktur som den nationella strategin för att bekämpa mäns våld mot kvinnor bidrar till ett mer sammanhållet strategiarbete. Likaså att strategin omfattar allt våld mot barn samt visar på sambanden mellan våld på olika arenor.

Den breda ansatsen medför dock att det är svårt att få en överblick över den föreslagna strategin. Våld mot barn är en fråga som behöver angripas från olika håll och på flera nivåer. Det behövs en avvägning mellan behovet av ett brett åtgärdsprogram och att prioritera de viktigaste åtgärderna för att rikta och hushålla med resurserna. Strategin skulle kunna tjäna i effektivitet på att begränsa antalet aktiviteter samt att i större utsträckning ange inriktning snarare än att föreslå en mängd ganska detaljerat utformade uppdrag.

Betänkandets fokus ligger till största del på förslag som rör den övergripande nationella nivån. Det är dock på lokal nivå, i kommuner, regioner, polisområden och civilsamhällen, som det praktiska arbetet ska utföras. Förvaltningen ser en risk för ytterligare byråkratisering när de lokala aktörerna ska lämna uppgifter till de nationella myndigheterna i alla deras uppdrag.

Att Folkhälsomyndigheten får ett samordnande uppdrag medför både för- och nackdelar. Myndighetens främjande och förebyggande uppdrag ger en bra grund, men att involvera

⁴ [Plan Fri från våld – en gemensam angelägenhet - Malmö stad \(malmo.se\)](https://www.malmo.se/planer-och-strategier/plan-fri-fran-vald-en-gemensam-angelagenhet)

ytterligare en aktör medför en ökad komplexitet vad gäller samordning och samarbete med redan berörda myndigheter.

Den breda inriktningen i strategin överensstämmer väl med Malmö stads plan *Fri från våld- en gemensam angelägenhet 2022–2026*. Det är en plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel. Alla förvaltningar ska bidra till planens genomförande genom att ta fram en handlingsplan för det egna arbetet.

Betänkandet konstaterar att kommunerna inte i tillräcklig utsträckning gör det som de är skyldiga till och att det bland annat beror på bristande resurser. Det är tveksamt om det är effektivt att bemöta bristerna genom föreslagen bestämmelse gällande skyldigheten att ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner. Det finns, som betänkandet redovisar, redan bestämmelser som reglerar såväl socialnämndens ansvar för stöd och insatser till barn som kommunernas uppdrag att ta fram planer inom områden som har koppling till arbetet mot barns utsatthet för våld.

Strategin medför en ambitionshöjning för kommunerna, särskilt inom det förebyggande området. Det behövs resursförstärkning till arbetet som görs direkt med barn och unga för att förebygga och bekämpa våld mot barn, i stället för att fördela merparten av resurserna till övergripande uppdrag och nationella strukturer. Kortsiktiga utvecklingsmedel ger inte tillräckliga förutsättningar. Det krävs generella och varaktiga förstärkningar för att berörda verksamheter ska kunna utföra de insatser och metoder som utvecklas eller införs.

Betänkandet hänvisar till en rad andra utredningar och förslag på ändringar i lagstiftning som på olika sätt tangerar frågan. Exempelvis har förslag om en reglering av kraven på information till barnet tidigare lagts fram i betänkandet *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*. Lagstiftarens arbete med att se över och förbättra regleringarna av barns rätt till skydd och stöd upplevs som splittrat. En mer sammanhållen översyn och förändring av socialtjänstlagen bör eftersträvas.

Vad gäller information till allmänheten, barn och vuxna, är det viktigt att sådana satsningar kombineras med en hög tillgänglighet till insatserna som informeras om. Bred information till allmänheten behöver kompletteras med lokala informationsinsatser för att nå ut till fler, vilket kräver lokala resurser. Informationsinsatser behöver också göras tillsammans med den idéburna sektorn. Förslaget i betänkandet *Hållbar socialtjänst* avseende möjligheten att erbjuda ej biståndsbedömda insatser har betydelse i sammanhanget – en sådan ordning skulle kunna göra insatser mer lättillgängliga och tröskeln för att söka stöd lägre.

En typ av information som saknas idag och som skulle behöva tas fram är information och stöd till föräldrar som själva använt våld mot sina barn. Dessa föräldrar behöver både kunskap om hur våld påverkar barn och få stöd och behandling för att inte själva använda våld.

Det är bra att betänkandet i likhet med den nationella strategin för att bekämpa mäns våld mot kvinnor tar upp behovet av att utveckla arbetet med personer som använder våld. Ett ökat fokus på våldsutövare är nödvändigt om våldet ska kunna minskas. Strategin betonar att det inte bara är vuxna som är våldsutövare utan att barn även utsätter andra barn. Orsakerna bakom barns våld mot barn kan vara många, det kan ha ett samband med våld i hemmet men det finns fler och mer komplexa skäl. Ju tidigare samhället agerar och sätter in insatser ju större chans finns det att påverka och även förebygga fortsatt våldsanvändning.

Förslagen som rör screening och att fråga om våld systematiskt välkomnas. Detta stämmer väl överens med behov av utveckling som identifierats i förvaltningen. Arbetet med systematiska risk- och skyddsbedömningar bör prioriteras.

Flera förslag rör nationella kartläggningar och uppföljningar. Det är angeläget att samla kunskap och följa upp vilka effekter som insatser och åtgärder har. För att sådana kartläggningar och uppföljningar inte ska belasta kommunernas verksamhet för mycket och för att åstadkomma en sammanhållen kunskapsutveckling är det viktigt att uppföljningarna samordnas av de nationella aktörerna. Exempelvis föreslås en nationell prevalensstudie ska genomföras av Folkhälsomyndigheten. Stiftelsen Allmänna barnhuset har sedan slutet av 1990-talet återkommande fått uppdrag att göra prevalensstudier. Det har fungerat tillfredsställande under lång tid varför det inte framstår som nödvändigt att byta aktör. Det bör vara möjligt att hitta samverkansformer med andra undersökningar även om det inte är ett statligt verk som genomför undersökningen.

Förslagen gällande utveckling av nationell statistik kring våld välkomnas. Det finns behov av att differentiera statistiken, exempelvis kring bakgrundsfaktorer som relation till förövaren, hbtqi och liknande uppgifter som ger kunskap om målgruppen. För vuxna har exempelvis Brottsförebyggande rådet kategorier som tydliggör misshandel från närstående både avseende parrelation, från släkt/familj och annan relation. Förvaltningen anser att motsvarande kategorier som finns för vuxna borde införas för barn. Även parrelation behöver vara med då våld i ungas relationer har visat sig vara ett omfattande problem, vilket även betänkande framhåller.

Förvaltningen instämmer i betänkandets bedömning att förslag från tidigare utredning om skyddat boende är viktigt att genomföra; det vill säga att det ska finnas möjlighet att besluta om uppföljning efter avslutad placering, för att säkerställa skydd för barnet.⁵ Det är inte ovanligt att utredningar avslutas utan insats när barnet är på det skyddade boendet med förälder eftersom det bedöms få skydd och stöd där. Vid utflytt saknas då stöd samtidigt kan familjen bli väldigt ensam.

Vad gäller regleringen av samverkan är otydlighet mellan myndigheterna inte det enda hindret utan också att råd och stöd inte kan ges utan både vårdnadshavarnas samtycke. Vid behandlingsbehov kan beslut tas av socialnämnden mot en förälders vilja – men inte gällande råd och stöd. Detta innebär att insatser riskerar att försenas.

Trots betänkandets breda perspektiv saknas analyser och förslag gällande området familjerätt. De myndigheter och yrkesgrupper som arbetar med ärenden gällande vårdnadstvister möter barn som utsätts eller riskerar att utsättas för våld. Det är viktigt att uppmärksamma behovet av samt att stärka utvecklingen av kunskap, metoder och andra åtgärder även inom detta område.

Förslag gällande finansiering av lokaler för barnahus är bra. Det är viktigt att finansieringen inte bara omfattar lokal för förhör och samverkansarbete utan att lokalerna även ska vara anpassade för stöd och behandling. Det är ofta en fördel för barnet och familjen om de kan komma till ett ställe i anslutning till förhørslokalerna, särskilt i det initiala skedet då risk- och skyddsbedömning

⁵ Regeringskansliet (2022). Utkast till lagrådsremiss. Ett fönster av möjligheter – stärkta möjligheter för barn och vuxna i skyddat boende

äger rum. Familjen behöver inte åka runt till olika platser. Det underlättar också fortsatt samverkan.

Barnperspektiv

Att anta en nationell strategi för arbetet med våld mot barn kan bidra till tryggare uppväxtvillkor för fler barn. Förslagen i betänkandet har ett tydligt barnrättsperspektiv. Uppdragen ska genomgående omfatta att inhämta barns och ungas synpunkter och erfarenheter. Genom denna utformning av mål och uppdrag kan strategin bidra till positiva effekter för barn och unga som riskerar att utsättas eller utsätts för våld.

Jämställdhetsperspektiv

Flera former av våld mot barn följer samma mönster som bland vuxna. Flickor och pojkar påverkas därför delvis olika. Flickor är exempelvis betydligt mer utsatta för sexuellt våld medan pojkar utsätts för mer våld i offentliga rummet. Bland de som använder våld är pojkar och män överrepresenterade inom alla former av våldsutövning. Kan strategin minska våldsanvändningen i samhället kommer det därmed ha en positiv effekt på jämställdheten.

Ekonomiska perspektiv

Betänkandet föreslår att 1 miljard avsätts för de 10 år som strategin ska pågå. 300 miljoner av dessa föreslås gå till kommuner och regioner som utvecklingsmedel under tre år. Kommunen behöver inte endast utveckla sina metoder. Ska strategin få effekt behöver arbetet och stödet till barn och föräldrar stärkas långsiktigt. Behoven av medel gäller både direkta insatser för att förstärka det förebyggande arbetet och nödvändiga förstärkningar i det direkta stödet till barn och familjer. Inom det förebyggande området behöver informationsinsatser bedrivas återkommande. Kommunernas kartläggningar och åtgärdsplaner ska genomföras vart tredje år. Att förbättra insatserna till barn som upplever våld handlar inte i första hand om metodutveckling utan om det finns tillräcklig tillgång till kompetent personal, vilket är en resursfråga.

Flertalet av betänkandets förslag innebär utredningsuppdrag till ett stort antal nationella myndigheter. Om alla förslagen blir verklighet behöver de följas upp. Kommunerna ska i flera fall vara de som genomför insatserna samt även lämna underlag till de olika statliga myndigheternas analyser. Detta kommer att öka kommunernas åtaganden och administrativa insatser ytterligare.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef